

ТУРИЗМ

УДК 338.487

СПІВРОБІТНИЦТВО МІЖУРЯДОВИХ ОРГАНІЗАЦІЙ У ГАЛУЗІ ТУРИЗМУ

А. Е. Дейб

студентка 5 курсу, група МЕ-51м, навчально-науковий інститут економіки та менеджменту
Науковий керівник – к.е.н., доцент А. Й. Жемба

*Національний університет водного господарства та природокористування,
м. Рівне, Україна*

Стаття присвячена визначенню чинників розвитку, під впливом яких формується сфера міжнародного туризму. Доведено важливу роль міжурядових організацій в регулюванні туристичної індустрії світу. Обґрунтовано перспективи розвитку міжнародного туризму в Україні.

Ключові слова: міжнародний туризм, туристичні потоки, міжурядові організації.

Статья посвящена определению факторов развития, под влиянием которых формируется сфера международного туризма. Доказана важная роль межправительственных организаций в регулировании туристической индустрии мира. Обоснованы перспективы развития международного туризма в Украине.

Ключевые слова: международный туризм, туристические потоки, межправительственные организации.

The article is devoted to the definition of factors of development, under the influence of which the sphere of international tourism is formed. The important role of intergovernmental organizations in regulating the tourism industry of the world is proved. The prospects of development of international tourism in Ukraine are grounded.

Keywords: international tourism, tourist flows, intergovernmental organizations.

Сучасний етап розвитку світового господарства характеризується домінуванням сфери послуг як у структурі національного виробництва більшості країн світу, так і у системі міжнародних економічних відносин. Серед основних видів послуг найбільш високі показники розвитку спостерігаються у сфері міжнародного туризму. За попередніми прогнозами Всесвітньої туристської організації, незважаючи на існуючий ризик економічного спаду через детермінанти туристичного попиту, міжнародний туризм буде продовжувати нарощувати темпи свого розвитку.

Теоретичні положення еволюції та сутність міжнародного туризму розглядаються багатьма вітчизняними вченими: В.Ф. Кифяком, В.К. Федоренком, А.В. Бакуровою, В.П. Гречаником, Н.А. Гуком, С.М. Васильченком, С. Мілном, Г. Еклсом, Р. Шерифом та іншими, а також відображені в працях зарубіжних дослідників – Голднера Ч., Купера К., Міла Р., Морісона А., Пейджа С., Петерса М., Рітші Ж., Чарльса Р., Харріса Г., Холловея Ж., Флетчера Ж. та багатьох інших. Незважаючи на значну кількість наукових публікацій, присвячених загальним і спеціальним питанням функціонування міжнародних ринків туристичних послуг, прикладні аспекти участі України у міжнародному туристичному обміні ще потребують розробки.

Метою статті є визначення основних проблем міжнародного туризму і висвітлення ролі міжурядових організацій в розвитку ринку світових туристичних послуг.

Туристичний ринок, як і всі інші ринки, функціонує на основі дії законів попиту і

пропозиції. В широкому аспекті ринок туристичних послуг означає місце, де відбуваються угоди купівлі-продажу туристичного продукту [1].

Узагальнення сучасних процесів розвитку міжнародного туризму і функціонування ринку міжнародних туристичних послуг, дія фундаментальних економічних законів та соціально-економічних закономірностей дозволили виявити закономірні тенденції розвитку попиту і пропозиції. Механізм регулювання світового ринку туристичних послуг має формуватися під впливом діяльності його суб'єктів – туристів, туристогенеруючих і приймаючих країн та міжнародних організацій.

Міжнародний туризм достатньо значний проміжок часу має високі та стабільні темпи росту, тому його можна певною мірою визнати найбільш динамічним сектором світового господарства. При цьому основна частка міжнародних туристичних потоків та надходжень припадає саме на країни з розвинутою економікою.

Географічне зосередження міжнародних туристичних обмінів, як зазначає В.С. Сенін, відповідає географічній концентрації торгівлі, проте має дві важливі відмінності [2]. По-перше, країни з позитивним балансом по надходженнях від іноземного туризму, наприклад Іспанія, Португалія, Греція, часто мають негативний торговий баланс. Країни з негативним балансом по туристичних обмінах мають, як правило, позитивний торговельний баланс, наприклад Німеччина, Японія. До країн, в яких розвивається пасивний туризм, відносять економічно розвинені країни і країни, що розвиваються, які не спеціалізуються на туризмі. Перша група країн може мати негативне сальдо туристичного балансу і покривати його за рахунок позитивного сальдо торговельного балансу. По-друге, обмін туристичними послугами між індустріальними країнами з аналогічним попитом не обов'язково є обміном продуктами схожого типу, як в торгівлі товарами.

Серед провідних направляючих туристичних ринків за обсягом експорту та імпорту лідируючі позиції займає європейський ринок, а також зростаючі економіки Азії та Тихоокеанського регіону, зокрема Китай.

Багатостороннє співробітництво реалізується у формі широких міжнародних форумів з питань туризму. Для прикладу можна навести Всесвітню конференцію з туризму (Маніла, 1980 р.), Міжпарламентську конференцію з туризму (Гаага, 1989 р.). У розвитку міжнародного співробітництва в сфері туризму значну роль відіграють чисельні міжнародні організації, що працюють на постійних засадах. Особливе значення мають Організація Об'єднаних Націй (ООН) і її спеціалізовані установи, а також Всесвітня туристська організація (ВТО). 13 грудня 2005 р. Генеральна асамблея ВТО затвердила нове скорочення своєї організації (ЮНВТО). На їх прикладах розглянемо цілі, завдання, форми і методи роботи по забезпеченню багатостороннього міжнародного співробітництва в сфері туризму.

Міжнародне співробітництво в сфері туризму розвивається в двох формах: співробітництво на двосторонній основі; співробітництво на багатосторонній основі.

Двостороннє співробітництво виникає тоді, коли дві сторони домовляються між собою щодо довгострокових дій відносно розвитку взаємних туристських зв'язків. Цілі, форми і методи співробітництва закріплюються в спеціальних договорах, які зазвичай мають назву міждержавних (міжурядових) угод про співпрацю в сфері туризму. Такі угоди являють собою найбільш доступну й ефективну форму міжнародного співробітництва, тому що для їх узгодження й реалізації не потрібно створювати якихось складних організаційних структур. Тому практика двосторонніх угод широко застосовується багатьма країнами, зокрема й Україною. Нині наша країна уклала більше тридцяти двосторонніх міжнародних угод з країнами СНД, Західної Європи, Азії (Індією, Республікою Корея, Китаєм, В'єтнамом), Африкою (Єгиптом, Тунісом), Кубою, Ліваном, Сирією та Ізраїлем [3].

Конкретні заходи цієї співпраці передбачають широку підтримку діяльності і співробітництва туристських організацій обох країн, спрощення (по можливості) прикордонних, митних та інших туристських формальностей і сприяння зростанню групових та індивідуальних подорожей між двома країнами. Значна увага звертається на обмін туристською інформацією, надання допомоги в підготовці професійних кадрів для сфери туризму і координації співробітництва туристських адміністрацій в рамках ЮНВТО та інших

міжнародних туристських організацій.

Головним координатором багатостороннього співробітництва в сфері туризму виступає ООН. З перших днів створення ООН туризм став об'єктом прискіпливої уваги як цієї організації, так і багатьох її спеціалізованих установ.

Установи ООН, що займаються питаннями міжнародного туризму, – це Генеральна асамблея, Економічна і соціальна рада, Секретаріат; допоміжними установами по вирішенню цих питань є регіональні економічні комісії для Європи, Азії, Африки, Америки, які також регулюють проблеми регіонального туризму.

Підсумком роботи конференції у Гаазі у 1981 році стало ухвалення Гаазької декларації з туризму. У ній було сформульовано 10 основних принципів розвитку туризму й відповідні рекомендації щодо їх реалізації, актуальність яких є беззаперечною і сьогодні. Враховуючи всезростаюче значення туризму, Конференція рекомендувала планувати туризм на комплексній основі, звертаючи особливу увагу на розвиток туристської інфраструктури, підготовку кадрів для туристській індустрії, захисту довкілля, надавати підтримку малому бізнесу в сфері туризму і подорожей. Особливо зверталась увага на безпеку і захист туристів, дотримання державами правил в'їзного і виїзного туризму.

Значний вклад у розвиток міжнародного туризму вносять і міжнародні туристські організації. Залежно від складу членів, їх статусу й представництва, а також статутних цілей і завдань міжнародні туристські організації кваліфікуються як всесвітні і регіональні; офіційні (міжурядові) і неофіційні; універсальні і спеціалізовані.

Найбільш представницькою, авторитетною й активно діючою організацією є Всесвітня туристська організація (ЮНВТО), яка вважається міжурядовим універсальним органом співпраці країн у сфері туризму. Основна діяльність ЮНВТО зосереджена на таких напрямках [4]:

- зміцнення співпраці країн з метою розвитку туризму. Для цього ЮНВТО розробляє рекомендації й надає допомогу урядам країн з багатьох питань туризму, включаючи розробку проектів, техніко-економічних обґрунтувань, визначення потреб в інвестиціях, передачу технологій, а також маркетинг і просування туристського продукту;

- організація професійної підготовки у сфері туризму, створення базових навчальних структур, наприклад, курсів «навчання навчальних», короткострокових і заочних курсів, а також мережі центрів ЮНВТО з професійної підготовки;

- сприяння забезпеченню сталого розвитку туризму й розв'язання проблем довкілля. З цією метою ЮНВТО бере участь у міжнародних форумах, присвячених охороні довкілля планети;

- підвищення якості туризму. ЮНВТО приділяє увагу питанням охорони здоров'я і безпеки туристів, усунення бар'єрів на шляху розвитку туризму, лібералізації туристського бізнесу;

- створення туристської статистики і дослідження ринку. ЮНВТО є основним центром зосередження (більш ніж з 180 країн і територій), аналізу й розповсюдження даних про туризм. Для членів ЮНВТО й туристської індустрії випускається серія видань з питань міжнародного туризму;

- розвиток комунікацій і системи документації у сфері туризму. У ЮНВТО працює видавничий підрозділ, який одночасно є органом із зв'язків з пресою. У центрі документації ЮНВТО зберігається великий обсяг інформації з різних джерел щодо питань туризму.

ЮНВТО були розроблені й прийняті такі важливі документи, як Хартія туризму і Кодекс туристів, які проголошують основні принципи туристського руху, закріплені в переліку прав і обов'язків туристів, виробників туристських послуг, державних адміністрацій і місцевого населення.

Діючі міжнародні і регіональні туристські організації в основному неурядові і об'єднують різні суспільні і приватні структури. До універсальних відносяться міжнародні туристські організації, які зосереджують увагу на всіх основних питаннях розвитку міжнародного туризму. Найвпливовішими серед них є ряд таких організацій [4]:

- Всесвітня федерація асоціацій туристських агентств (FUAAV). До її складу входять

національні асоціації туристських агентств різних країн. Федерація виступає як прихильник лібералізації туристського бізнесу й захисту інтересів туристських фірм.

- Міжнародна федерація туроператорів (IFTO), до складу якої входять асоціації туроператорів і окремі туроператорські фірми різних країн.

- Всесвітня асоціація туристських агентств (WATA), в якій беруть участь туристські агентства різних країн відповідно до встановленої норми представництва. Основною метою є стимулювання діяльності туристських агентств, захист їх інтересів перед туроператорами і транспортними компаніями.

Значну роль у розвитку співпраці в сфері міжнародного туризму виконують регіональні туристські організації. Вони покликані сприяти встановленню тісної співпраці між туристськими організаціями регіону, відстоювати їх інтереси в інших міжнародних туристських організаціях або на міжнародних туристських форумах. До найбільш авторитетних слід віднести регіональні туристські організації, як наприклад, Американське суспільство туристських агентств (ASTA), Європейську туристську комісію (ETC), Асоціацію туристських агентств країн Тихоокеанського регіону (PATA), Конфедерацію туристських організацій країн Латинської Америки (COTAL). Суб'єкти міждержавного рівня регулювання мають активізувати діяльність у сфері підписання та реалізації двосторонніх угод щодо спрощення туристичних формальностей. Механізм розвитку світового ринку туристичних послуг функціонуватиме під впливом глобалізації, коливання обмінних курсів, зміни у візовому режимі та антропогенних катастроф і стихійних лих.

Аналіз розвитку світового ринку туристичних послуг дозволяє зробити висновок, що міжнародний туризм розвивається в тісному взаємозв'язку з іншими сторонами міжнародного життя і реагує підйомом або спадом темпів зростання на загальноекономічну кон'юнктуру і політичну ситуацію. Цим пояснюється нерівномірність розвитку міжнародного туризму в різні періоди та його специфіка по регіонах. За таких умов особливого значення набувають питання розробки напрямків підвищення конкурентоспроможності національних туристичних ринків, українського зокрема, що враховували б сучасні тенденції розвитку світового господарства та специфіку туристично-рекреаційного потенціалу країни.

Механізм подальшого розвитку світового ринку туристичних послуг функціонуватиме під впливом таких чинників, як глобалізація, коливання обмінних курсів, зміни у візовому режимі та антропогенні катастрофи і стихійні лиха. Негативні наслідки впливу останніх чинників можна уникнути за умов ефективного функціонування всіх суб'єктів такого механізму при одночасному: розширенні участі населення в міжнародному туризмі, особливо в країнах, що розвиваються; лібералізації міжнародної торгівлі туристичними послугами; впровадженні нових технологій у сферу туристського обслуговування; впровадженні єдиних стандартів і правил функціонування підприємств туристичного обслуговування; підтримці, в тому числі і фінансовій, національних туристичних секторів міжнародними організаціями та відповідними органами інтеграційних угруповань; розширенні можливості участі великих корпорацій у національних туристичних ринках.

Невирішеним питанням розвитку національної системи державного регулювання туристичної сфери України є нерозвиненість та недовість відповідних структур на всіх рівнях. Тому для успішної участі України в міжнародному туристичному ринку існує потреба у перегляді системи регулювання туристичної діяльності щодо повноважень, структури та організаційних питань туристичних адміністрацій на місцях.

Список використаних джерел:

1. Любіцева О. О. Туризмознавство / О. О. Любіцева, В. К. Бабарицька. – К.: Київський ун-т., 2008. – 335 с.
2. Сенін В. С. Организация международного туризма : учебник / В. С. Сенин. – 2-е изд., перераб. и доп. – М. : Финансы и статистика, 2005. – 241 с.
3. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.world-tourism.org>.
4. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.tourism.gov.ua/ua/>